

simum Perrimezzium, Clarissimum Berti, & alios, præstertim recentiores, qui modernam philosophiam profisuntur; quia tamen antiqua & verior plerumque mihi videtur, & aptior ad Theologiam, ut fatetur Martinus Martinesius medicus celebrissimus, in historia Philosophia Sceptica, & auctor artis cogitandi seu celebris Arnaldus dissert. 2. quod clare videtur in explicatione gratia habitualis, virtutum infusarum, specierum Sacramentalium, & aliorum, quæ à Philosophis recentioribus, non tam facile dilucidantur; ideo cum antiquioribus opinor, qui propositam conclusiōnem tuerintur, ut Innocentius III. cap. *Cum Martha* de celebrat. Missar. §. *Quesivisti.* & lib. 4. de Altaris mysterio cap. 31. Divus Thomas 3. part. quest. 74. art. 8. Sanctus Bonaventura in 4. distinc. 11. part. 2. art. 1. quest. 3. Scotus ibid. quest. 7. & alii, quos sequitur Catechismus in textu §. 17. jam explicato. Videantur Cardinalis Capisuchius in controversiis Theologicis selectis, controvers. 1. tringita quinque paragraphis, à pag. 1. usque ad 152. Salmanticenses Scholastici tom. 11. tract. 23. disput. 4. dub. 4. §. 1. & sequent. à pag. 619. Ferrer in epitome tom. 4. disput. 3. dub. 2. pag. 355. à num. 731. Billuart tom. 2. tract. de Eucharistia dissertat. 3. art. 4. aliisque à Castello citati in 4. distinc. 11. quest. 2. Oppositum tamen cum recentioribus tenet Antonius Josephus Rodriguez Cisterciensis tom. 3. novi aspectus in prologo proprie finem, & in epistola apologetica, paradoxa 4. §. 24. pag. 414. à num. 190. usque ad 205.

22 Alia conclusio: *Christus eisdem verbis panem & vinum Eucharisticum benedixit, & consecravit; nec benedictio alia fuit à conservatione.* Vid. Joannes à Sancto Thoma tom. 1. approbat. *Doctrine Div.* Thomae disput. 2. art. 2. ad 8. proposit. pag. 166. Capischius controv. 2. pag. 167. Bernardus Maria de Rubeis in dissert. criticis, & apologeticis de gestis, scriptis, &

Do-

Doctrina Div. Thom. dissert. 27. art. 3. pag. 269. & Antonius Reginaldus in vindicione Catechismi, appositis supplemento historia Ecclesiastica Natalis Alexandri edito Bassani anno 1778. à pag. 137. usque ad 175.

PRÆLECTIO XI.

*De vera Christi præsentia in
Eucharistia,*

ad expositionem cap. 4. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini
à §. 26. ad 30.

Quis , nisi experientia doctus , credisset unquam inveniri posse homines adeo perfidos , ingratos , & impios , ut maximum Christi Domini beneficium eis libertissime præstatum , perficta fronte negarent ? Quis , inquam , sibi fingere potuisset homines immanitatem viperas , rabie tigrides , qui dentibus , atque unguibus ubera proscenderent , quies anteal lactabantur ? Tales profecto nimis aperte se produnt hæretici omnes veram Christi præsentiam in Eucharistia denegantes ; de quibus merito conqueritur Dominus , potiori titulo quam olim per Isaiam dicens : *Filios enutriri , & exaltari , ipsi vero spreverunt me (a) ;* quoniam non spreverunt tantum , sed acuerunt linguis suas tanquam serpentes contra ipsum benefactorem , & arma sumserunt adversus eos , qui pro veritate certabant . Testes sint tot Calvinista armati in suos cives , in suum Prin-

T

ci-

(a) *Isaiae* I. v. 2.

cipem; in suum Deum, si Deum habent praeferat diabolum, ut quidam scite dixerunt. Quare jam non eorum, sed ipsius generis humani me pudet, (ut Augustini verbis utar) cuius aures haec ferre potuerunt (a). Sicque adversus hujusmodi monstra erit praesens collectatio in nomina Patris, &c.

2 Dei auxilio, Sanctorum ope, vestraque venia, exponendo aggrediar quinque paragraphos capituli 4. secunda partis Catechismi Concilii Tridentini, à 26. usque ad 30. mihi hesterno die sortibus designatos. Quos ut facilius valeam explicare, orationem in tres partes distribuam. In prima litteram textus breviter proferam. In secunda eam latius enucleabo. In tertia denique disputandam thesim propoñam, probabo, tuebor. Utinam optato exitu! Primam itaque partem exordiens, dico sic incipere litteram textus §. 26. : *Tria enim sunt, &c. Ita vero finire §. 30. : Et voluptate afficere poterunt.* Paragrapho 1. docet Catechismus tria virtute consecrationis esse in Eucharistia maxime admiranda, & fide credenda. Primum scilicet, in ea idem contineri Christi Corpus ex Virgine natum, & sedens ad dexteram Patris. Secundum, nullam ibi manere substantiam panis, & vini. Tertium ex duobus primis resultans, sola nempe accidentia absque subiecto per se ipsa miraculose subsistere. Aliis quatuor paragraphis probat verum Christi Corpus esse in Eucharistia; tum clarissimis ipsius Christi verbis: *Hoc est corpus meum,* & auctoritate Hilarii; tum Apostoli admonitione dicentis: *Probat autem seipsum homo, &c.* et alibi: *Cælix benedictionis, &c.*; tum testimonis Patrum Ambrosii, Chrysostomi, Augustini, prætermisis Justino, ac Irenæo; & ad majorem instructionem Pastorum, eos remittit ad Dionysium Hilarium, Hieronymum, Damascenum, aliquos innumeratos; tum denique judicio Ec-

(a) August. epist. 118. ad Dioscorum contra Atomistar.

Ecclesiæ anathematæ ferientis oppositum blasphemantes, ut patet in Berengario à pluribus Synodis, & Summis Pontificibus saepè confixo, & in aliis posterioribus eamdem hæresim renovantibus, à Lateranensi, Florentino, & Tridentino damnatis. Hac est synopsis litteræ textus, & prima orationis pars.

3 Ad secundum igitur transeamus, ubi fusius exponenda est littera Catechismi, qui ut paulo antea dicebamus, tria docet fide credenda in Eucharistia, in ea videlicet contineri verum Christi Corpus natum ex Maria Virgine; nullam manere substantiam panis, & vini; & sola eorum accidentia per se subsistere absque subiecto. Et quidem si quantum de quaue re, à Catechismo proposita, dici potest, prosequamur, finis operis non erit, ut alio intenders dixit Quintilianus (a). Quia tamen duo posteriora infra uberiori expenduntur §. 37. & 45.; solumque primum ex professo nunc in textu probatur: ideo de illo specialiter sermonem instituemus, simulque conabimur brevitatem cum claritate conjugere. Nam si cuncta, qua de hoc scripta supersunt compilare quis veller, plura fortassis, & majora posset implore volumina, quam qua de actis Sanctorum à Bollandianis edita sunt. Nos igitur ex tam multis pauca, sed præcipua, tanquam flores ab amanissimo Paradiso carpemus, ad exornandum fasculum orationis. Antea vero spinas, & tribulos segregabimus, eos assignando errores, qui realem Christi presentiam in Eucharistia nequissime inficiantur.

4 Primi ergo numerandi sunt Capharnita, qui dum judicantes Christi sermonem, dum dixit: *Igo sum panis virius, &c.*, increduli responderunt: *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* Quos inter exitisse Judam proditorem, asserunt Hieronymus super Matthæum, & Chrysostomus homilia (b) 46.

(a) Quintilianus lib. 1. institut. in processu.

46. quèm affert Bulengerus diatriba , seu exercitatio ne 3. aduersus Casaubonum. Mitto Simonianos , Marcionitas , Manichæos , aliosque phantasiastas , qui veram Christi carnem negabant. Nemo tamen expressius realēm Christi presentiam in Eucharistia denegavit , quam Berengarius Archidiaconus Andegavensis , sacer-
tulo 11. dicit propterea à Divo Thoma , hujus ha-
resis Architectus , quod impium dogma ab Scoto Eri-
gena Caroli Magni magistro hausisse testatur ipsem
Berengarius epistola ad Lanfrancum. Cumque sapissi-
me , damnatus fuerit in pluribus Synodis à Catechismo
citatīs , & semper rediret ad vomitum , tandem in Ro-
manā quadam habita sub Gregorio VII. anno 1079.
suis vere adjuravit errores , libros Vulcano tradidit , &
post novem annos nonagenarius catholice obiit , Epiphania die , anno 1088. : non igitur obstinatus in hæ-
resi migravit ē vita , ut volunt hæretici ; sed fidelis ,
& penitens , cuius tres fidei formulas refert Cl. Ma-
billonius tom. 1. aialect. pag. 115.

5. Post Berengarium , seculo sequenti exierunt Pe-
trus de Bruis , & Henricus ejus discipulus , eundem ex
orco suscitantes errorem , quem adoptarunt insuper Al-
bigenses , putida Manichaorum insecta , à magno Patriarcha Dominico , aliisque viris scientia , & virtute
præstantibus exterminata. Sequuti sunt postea Wicle-
fus , Carlostadius , Zuinglius , Ecolampadius , Buce-
rus , & alii , qui omnes in Eucharistia solum admittunt
figuram , signum , & imaginem corporis Christi ; ipsum
vero corpus , & sanguinem negant ; cum quibus in
principio defectio sentiebat Lutherus , postea vero
resipiuit , si ita loqui fas est. Calvinus autem licet libro
de coena dixerit in Eucharistia distribui corpus , &
sanguinem Christi , cito convellit quæ statuerat , addens
id fieri sola manducantium fide , quod etiam tenet lib.
40. inst. cap. 17. Similiter docent ejus discipuli ; adeo
ut perditissimus Beza impie diceret Christum non ma-
gis

gis in coena , quam in coeno esse , ut refert Illustrissi-
mus Bossuetus (a). Sed , ut clarius videatur petulantia
Bezae , advertere placet , eum anno 1556. quamdam si-
dei confessionem edidisse , qua fatebatur Christum vere ,
& realiter esse in coena , atque ita sentire Helvetios , &
Genevenses ; quo callide satagebat ad Calvinismum
trahere Lutheranos. Verum isti de victoria plaudere
cooperunt illa confessione. Quare Calvinista ege tule-
runt Bezam falso eis imposuisse fidem quam non habe-
bant. Hic autem ut ipsos solaretur , & fucum faceret ,
tanquam tortuosus coluber ad amphibologiz , seu æqui-
vocationis asilum confugit , dicens se loqui de coena
illa quæ fit in Cœlo (b).

6. Diaboli ergo regnum , hujus questionis occasio-
ne , in seipsum divisum video ; Lutheranos inquam , &
Calvinistas in extremos hinc inde errores abeuntes , &
sempiternū habentes dissidium , quod plusquam du-
centis quinquaginta annis nunquam componi potuit
pluribus pseudosynodis ad id convocatis. Primi enim
cum Luther negare non audent realem Christi præ-
sentiam in Eucharistia , sed ne in hoc adhuc desinant
esse hæreticos , volunt etiam in ea manere substantiam
panis & vini. Calvinista vero præter panem , & vinum
nihil aliud admittunt in Eucharistia Sacramento , nisi
signum , & figuram corporis Christi . ut diximus su-
pra. His adhaeserunt Sociniani. E contrario Ubiquistæ ,
seu Ubiquitarii , stultissime docent corpus Christi esse
ubique. Sic prius delirare coepit Joannes Brentius , cui
adstipulati sunt Martinus Kemnitius , Jacobus Schmidelinus , aliquique complures , qui ex Lutheri schola pro-
dierunt ad confusionem , & ignominiam Novatorum ;
nam relicta Ecclesiæ navi , nihil solidum invenire pos-
suat ubi pedem figant. Cum enim nullam aliam agne-
scant

(a) Vid. Bossuetus tom. 2. hist. variat. lib. 9. num. 93. pag. mihi
311. (b) Vid. Claudius Sanctius , Ecanus , & alii polemiste.

scant fidei regulam, nisi mortuam sacræ paginas littoram, juxta arbitrium eorum sensum expositam; ideo infinitis erroribus, ac variationibus inundantur, semperque in eis abyssus abyssum invocat. Quod quicunque serio meditetur, vix fieri poterit, ut non exclamet cum Regio Vate Psalm. 92. vers. 4.: *Mirabiles elationes maris! mirabiles in altis Dominus!*

7 Verum enim vero, dum Novatores, eorum duces sequentes, invicem digladiantur, stat inter duos latrones crucifixæ veritas, ut cum Tertulliano loquar; hoc est inter Lutheri, & Calvini errores stat inconcussum fidei dogma, quod scilicet post consecrationem panis, & vini, idem Christi corpus natum ex Virgine, ejusque sanguis in passione effusus vere, realiter, & substantialiter continetur in Eucharistia, ut docet in littera Catechismus. Et ratione quidem; nam hac veritas & Scripturæ auctoritate, & perenni traditione, & Conciliorum decretis, & Pontificum constitutionibus, & unanimi consensu Ecclesie, & innumeris testimonii Patrum, & pluribus theologis rationibus, & permultis dénum miraculis liquet evidentissime. Itaque ex omnibus fore locis Theologis a doctissimo Cano traditis potest Theologus arma depromere ad convincendos hereticos. In primis igitur probatur hac veritas appertissimis Christi verbis, quibus hoc Sacramentum instituit dicens: *Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, quo amantissime præstítit, quod ante Iohannis 6. promisserat inquiens: Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita.* Idem clare confirmat Apostolus à Catechismo citatus, sic t. ad Corinth. 10. vers. 16. loquens: *Calix benedictio, cui bene dicimus nonne communicatio sanguinis Christi est, & panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?* Quæ quidem verba veram corporis, & sanguinis Christi substantiam evidenter demonstrant. Quare ipse Apostolus cap. sequenti ait: *Probat autem*

de vera Christi præsent. in Euch. 151

tem seipsum homo, &c. quibus clariora non video ad hujus veritatis probationem.

8 Non me latet, hæreticos ad metaphoricum sensum eas fluctuere auctoritates. Quod sane novum non est, nam ut August. advertit lib. 3. de Doctrina Christiana cap. 10. num. 15.: *Illi quorū animū occupavit erroris opinio, quidquid aliud assererat scriptura, figuratum aicunt. Similes videntur, inquit Basilius, homilia 9. in Hexameron, iis qui sua somnia interpretantur; ad illud tantum respicientes, quod antea cogitaverunt, & sibi proposuerunt.* Cujus rei testem se præbuit Ulricus Zuinglius lib. quem inscriptis de substdio Eucharistie, referens vidisse in somniis umbram, (non meminisse tamen an atra, vel alba, fuerit) qua eductus est intelligentiam verborum Christi: *Hoc est corpus meum, secundum illud Exodi 12. vers. 11. ubi de agno dicitur: Est enim Phase, id est transitus Domini.* Ibique verbum est, ait, sumi pro verbo significat. (a) Utrumque quidem falsissime, siveque mentita est iniurias sibi, & à patre diabolo provenisse non dubitanus; quemadmodum omnes alias hæreticorum expositiones, quarum plusquam ducentas continebat libellus quidam editus anno 1577. ad interpretanda, seu potius depravanda clarissima Redentoris verba: *Hoc est corpus meum. Hæretici enim, ut verbis utar Irenai lib. 5. cap. 13. coguntur tam multa male interpretari, qui unum nolunt bene intelligere.* Maxima tamen earum pars Zuingli sensum reddebat (b).

9 Quibus autem conspicillis usi sint, qui in prædictis Christi verbis metaphoram invenerunt, ego equidem non intelligo; cum nec Sancti Patres longe perspicacioris ingenii tales unquam repererint, nec in ipsa

(a) Vid. Bossuet. tom. x. hist. var. lib. 2. num. 27. (b) Vid. Theophil. Raynaud. tom. ii. part. 2. erotemata 1. num. 518. in fine. pag. 306. & Marcahanus in horto past. tract. 4. lect. 5. proposit. 3. pag. 429.

ipsa sacra pagina vel per apicem indicetur. Quod secus abz dubio foret si tropice, ac figurate intelligenda essent illa Christi Domini verba; quoniam Christus ipse parabolæ explicabat, ut videre est in illa seminis, multisque aliis; & Evangelista in rebus minoris momenti, ad tollendum errorem, se invicem solent supplere. Sic, dum Sanctissimum Joseph pater Christi vocatur, ne falleremur, addit alter: *Ut putabatur*. Quando Baptista à Matthæo nuncupatur Elias, hoc Lucas explicat: *In spiritu*. Ubi Christus ait: *cavete à fermento Pharisæorum*, Evangelista exponit de hypocrisi. Cum tandem ipsem Christus inquit: *Solvite templum hoc*; non deest sacer scriptor qui dicat, intelligendum esse de templo corporis Christi. His vero Evangelistas habemus concordes, nec illa vocula est, qua possint ad mysticum sensum illa testimonia trahi. Quare si Christus non esset realiter in Eucharistia, merito de ipso conquere-remur illis Ricardi verbis: *Domine si error est, à te decepti sumus; (a) atqui nos à Domino decipi dictu est nefas, imo, & cogitatu: dicamus ergo oportet eum realiter nobiscum esse in Eucharistia usque ad consummationem sæculi.*

10 Confirmatur amplius hæc catholica veritas isto dilemmate eloquentissimi Contensonii (*b*): vel Christus Dominus, (qui nascens socium, moriens pretium, regnans præmium se nobis tradidit, ut angelice loquitur Div. Thomas) non potuit convescens in cœna, vere, & realiter se nobis exhibere in cibum; vel si potuit noluit. Si primum, negant Calviniani omnipotentiam, qua Deus ex nihilo creavit orbem, qua aquam in vinum convertit, qua mirabilia patravit adeo stupenda, quæ omnem superant rationem; vel saltem

il-

(a) Ricard. à Sancto Victore lib. 1. de Trinit. cap. 2. (b) Vid. Contenson. tom. 4. lib. 11. part. 2. dissert. 1. cap. 1. spec. 1. pag. 10. & Concion. tom. 8. lib. 3. dissert. 1. cap. 6. §. 1. num. 7. pag. 162.

illam coercent, restringunt, & metas, quas præter-gredi nequeat, eidem præfigunt; quod manifesta dementia est, ut ipse Calvinus aliquando fatetur. Si concedunt hoc infinitum amoris pignus potuisse quidem Christum nobis donare, at id præstare noluisse. Rur-sus ab illis percontamur: unde colligunt noluisse Christum immensum, corporis sui donum nobis exhibere? qua ratione id probant? quibus argumentis id evincunt? Nos contra illos urgemos: Si re ipsa Christus voluisset corpus suum sacratissimum præbere, verba ne luce-lientiora, aut clariora iis, quibus usus est, adhibere potuisset, ut voluntatem suam, qua donum nobis exhibuit exprimeret? An ne enucleatus Trinitatem aduersus Arianos, Incarnationem contra Marcionem, Nestorianum, Eutychetem, Socinum, & alios expressit, quam realem præsentiam aduersus Calvinistarum blasphemam deliria?

11 Quid clarius dicere aduersus primos potuit? Ego & pater unum sumus: *Verbum caro factum est*. Quid lu-culentius contra istos? *Hoc est corpus meum, hic est san-guis meus; caro mea vere est cibus, sanguis meus vere est potus*. Dicant Calviniani: deerant ne Ariani, Nestorianisque Scripturarum testimonia, quibus & sibi, & aliis fucum facerent, ut Trinitatis, & Incarnationis impossibilitatem sudare conarentur? Quadraginta Scriptura loca produxit Arius ad suam hæresim incrustedam (*a*). In medium prodeant Calviniani omnes, unum-que textum proferant æque in speciem suis arbitriiis commentis faventes, ac istum, quem Ariani obtrudebant: *Rogo pater, ut unum sint, sicut & nos unum sumus*: unde colligebant inter Patrem, & Filium talem voluntatum consensionem esse, qualem discipulos inter se habere Christus Patrem rogavit; inclamabant: *Pa-ter major me est*. Opponant, si possunt, speciosum

Tom. II.

V

ali-

(a) Vid. Hosius episc. de expresso Dei verbo fol. 31. col. 2. edit. 1562.

aliquem textum illi similem , quem inculcabant Incarnationis hostes : *In similitudinem hominis factus , & habitu inventus ut homo.*

12 Exerant Calviniani omnes acuminis vires , & eruditio nis sacre arcana resercent , ut aduersus Arianos , Nestorianos , Eutychianos evincant divina testimonia , quibus ostendimus Trinitatem , & Incarnationem in sensu obvio , & secundum verborum proprietatem accipienda , semel admisso , quod divina verba , que juxta obvium sensum significant veram , realem , & substantialem presentiam corporis Christi in Eucharistia , ad sensum mysticum , figuratumque inflecti valeant . Aliquam ne disparitatem , exceptionemque dabunt Calviniani ? Minime gentium . Hic obiter adverte non à meo instituto alienum puto , quod cum Calvinus Servetum haeresis accusarit , & ejus nœcis causa extiterit , injustum se prodidit accusatorem , licet enim ille esset ignis pena dignissimus , talis tamen à Calvinio haberit non poterat , tum quia ipse pessime de Trinitate scriperat (a) ; tum etiam maxime , quia non alia dabat effugii , & interpretamenta Scripturarum , ad negandam realem Christi presentiam in Sacramento altaris , ab illis quibus Servetus inficiabatur Trinitatis mysterium ; quare multo melius eodem rogo utriusque libris accenso fuissent ambo consumti .

13 Traditione quoque probatur haec veritas , quam à Christo accepere Apostoli , & aliis iradiderunt , ut testatur Paulus 1. ad Corinth. 11. Hujus traditionis restes luciupletissimi sunt Sancti Patres Apostolorum discipuli , & qui sequuti sunt postea , ut Dionysius , Ignatius Martyr , Justinus , Irenaeus , Tertullianus , aliquique innumeri , quorum testimonia si huc adducenda forent , non locis , & testibus , sed volumini-

(a) Vid. Emmanuel Navarrus tract. de Trinitat. in propria §. 2. n. 83. pagina 71.

bus Calvinianos obrueremus . Paucis igitur à Catechismo citatis contenti erimus . Ambrosius lib. de initianis cap. 9. ait verum Christi corpus in hoc Sacramento sumi , sicut ex Virgine sumptum est ; & lib. 4. de Sacramentis cap. 4. inquit : *Ubi accesserit consecratio , de pane , sit caro Christi . Similia tenet Chrysostomus hom. 60. & 61. ad Antiochenos , & homil. 44. & 45. in Joannem (a) . Magnus quoque Augustinus , quem Catechismus justissime vocat acerrimum Catholica fidei propagnatorem , & Calvinus ipse , antiquitatum Ecclesie sincerum depositarium , pluribus in locis idem ostendit , presertim enarratione prima super Psalm. 33. n. 10. ubi sic loquitur : Portare se in manibus suis homini impossibile est , solique Christo convenire potest . Ferebatur enim ille in manibus suis quando comedens ipsum corpus suum ait : Hoc est corpus meum .*

14 Cyrilus Alexandrinus , nedum anathematismo 11. contra Theodorei calumniam , sed longe apertius lib. 4. in Joannem cap. 2. exponens versum 51. cap. 6. Joannis , Catholica Ecclesie fidem tradidit , & omnia Calvinistarum figurativa effugia præoccupavit his verbis : , Sepe Salvator eundem sermonem Judæis inculcans varie proponit , modo quidem ænigmatische , & obscuritate multa involutum , modo , rejecta tunica , nudum , & apertum ; ut nisi crediderint , condemnationem non effugiant , sed mali male perant , in suam ipsi perniciem gladium stringentes . Nihil igitur occultans demum Christus ait : *Ego sum panis virus , qui de Celo descendit . Illud manna typus erat , inquit , & umbra , & imago . Audite parlam nunc , & aperte : Ego sum panis virus ; si quis*

(a) Vid. Michael Angelus Giacomettius in Itala versione librorum Di- vi Chrysostomi de Sacerdotio cum notis edit. Rome anno 1759. ubi liber 6. capite 4. nota 27. pagina 340. & sequentibus Sanctum Doctorem vindicat ab impostoribus Bengelli.

, manducaverit ex hoc pane vivet in æternum. Qui ex illo manducaverunt, mortui sunt, non erat enim vivificus; qui autem manducat hunc panem, id est me, sive carnem meam, vivet in æternum. " Hac tenus ille. Quibus clare videtur quam vere dixerit Catechismus, Cyrilli verba nullis posse fallacibus, & captiosis interpretationibus obscurari. Immensus profecto sim, si alia Patrum suffragia congeram, cum nemo illorum unus fuerit, qui ubi se dedit occasio, in eamdem sententiam velis, remisque non venerit. Videantur Dionysius, Hilarius, Hieronymus, Damascenus, & alii, quorum plura testimonia facile inventantur in Breviario Romano, tota octava corporis Christi, quæ non parum juvabunt ad instructionem fidelium.

15 Quod Patres prius adducti fuerint, quam Ecclesiæ Synodi parum refert, id enim fecimus cum Catechismo, ut filium traditionis ab ovo, ut ajunt, filius duceremus. Nunc igitur quedam Concilia dabimus, quibus idem dogma firmatur. Nicenum generale primum can. 14. & juxta versionem Dionysii can. 18. mandat ut iis qui non offerunt, Sacerdotes dent corpus Christi. Ephesinum secundum in epist. ad Nestorium exponit illa verba: *Nisi manducaveritis, & biberitis, &c.*, de perceptione corporis, & sanguinis Domini. Nicenum secundum actione 6. hoc ipsum præstat. Enatae etiam Berengarianæ hæresi restiterunt statim sacra Concilia in Catechismo citata, ut Vercellense sub Leone IX. Turonense sub Victore II. Romanum unum sub Nicolao II. Romanum aliud sub Gregorio VII. in quibus Berengarius hæresim denouo abjuravit, ut diximus supra. Eamdem veritatem postea confirmarunt Lateranense quartum sub Innocentio III. Viennense sub Clemente V. Constantiense sub Martino V. Florentinum sub Eugenio IV. & Tridentinum sub Juliano III. sess. 13. cap. 1. quorum decreta referre non

est

est necesse. Ab aliis locis theologicis adducendis abstineo, quia brevitas temporis non permittit, & facile videri poterunt apud Auctores super quartum sententiæ dist. 10. & Divinum Thomam 3. part. quæstionæ 75. art. 1. Consulantur etiam Bellarminus, Gonetius, Contensonius, Tournely, Boucat, Ledruin, Bertini, &c. Et hæc pro secunda orationis parte sint satis.

16 Ad tertiam ergo partem deveniamus, in qua probanda, & defendenda est hæc conclusio: *Christus Dominus est vere, ac realiter præsens in Eucharistia per transubstantiationem, qua tota substantia panis, & vini convertitur in illius corpus, & sanguinem, mantibus solis speciebus, seu accidentibus sine subjecto substantiali*. Hæc conclusio comprehendit tres partes à Catechismo traditas. Prima est existentia realis Christi in Eucharistia. Secunda transubstantatio panis, & vini in corpus, & sanguinem Domini. Tertia permanens specierum, seu accidentium. Primum jam affirmati probatum est. Secundum, & tertium nunc probabitur breviter. Videatur prælectio sequens, precipe à num. 9.

PRÆLECTIO XII.

De Transubstantiatione panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Christi,

ad expositionem cap. 4. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini , à §. 37.

usque ad 45.

Faceret me absdubio prospera fortuna felicem, si ad uberrimum, quod mihi heri contulit punctum, ex §. 37 usque ad 45. capitulis 4. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini, nunc pro dignitate tractandum, vires desperat largiretur. Eam propterera sunt plex exoro, non fictam, coecamque Deam à cœcis Ethniciis cultam; sed veram, atque videntem, à Catholicis sano sensu acceptam, quæ sua providentia omnia disponit suaviter, sua potentia cuncta regit utiliter, sua sapientia universa dirigit mirabiliter; Deum scilicet unum, & trinum demisse precor, ut mentem meam illustreret, dirigat, roboret Pater, &c.

2 In adjutorio Altissimi, in protectione Sanctorum, & in benignitate vestra confissus, doctissimi Synodales Judices, punctum sortibus designatum elucidabo; pro cuius clariori methodo hanc orationem in tres partes distribuam. Prima dabo synopsim litterarum textus. Secunda ipsam fusius commentabor. Tertia denique, nondum elaps tempore, thesim disputationi exponam, expositam probabo, probatamque defendam. Utinam voti compos efficiar!

Ad

3 Ad primam igitur orationis partem accedens, sic inquam, incipere literam textus §. 37. : *Nunc quod alterum erat propositum, &c.* Ita vero finire §. 45. Nullam residere in Eucharistia panis, aut vini substantiam. His novem paragraphis asserit Catechismus, substantiam panis, & vini per consecrationem converti in corpus, & sanguinem Christi, aliter ipse non foret in Eucharistia, cum ibi esse nequeat, nisi vel loci mutatione, vel creatione, vel conversione aliquo in ipsum; quorum duo priora non fiunt: sicutque tertium oportet ut fateamur cum Lateranensi, Florentino, & Tridentino, post Ecclesias Patres, & Sacras litteras; quibus edocemur panis, ac vini mutationem substantiam in corpus, & sanguinem Domini, quam propterea transubstantiationem dicimus. Nec obstat Eucharistiam aliquando vocari panem, & vinum; hoc enim intelligitur ratione specierum materia præcedentis, quibus adhuc inest virtus alendi, ac nutriti. Quod variis exemplis ex Scriptura demonstratur luculentissime confirmatur. Deinde explicat Catechismus quomodo fiat mirabilis illa conversio, dicens, totam panis, & vini substantiam virtute divina in corpus, & sanguinem Christi absque illa istius mutatione converti. Idque verbis Ambrosii, Augustini, ac Damasceni sapienter illustrat; addens conversionem illam merito transubstantiationem vocari, quæ sola fide, absque curiosa indagine credenda est; quoniam & modus conversionis, & modus existendi corporis Christi in quavis minima parte, & modus permanendi specierum Sacramentalium sine subiecto substanciali, humanum captum excedunt. En litteræ argumentum, & primam orationis partem.

4 Ad secundam ergo ingrediamur, in qua superioris delibera latiore discussionem exposcent. Ne autem tum multitudine, tum magnitudine questionum confunderemur, tres præcipuas tantum selegimus, & in hac

hac unica thesi velut Iliadem in nuce inclusimus : *Christus est vere præsens in Eucharistia per transubstantiationem , qua tota substantia panis , & vini virtute consecrationis convertitur in illius corpus , & sanguinem , manentibus solis speciebus sine subjecto substanciali . Trimembris est ista thesis , quæ veram Christi præsentiam in Eucharistia contra Calvinum ; transubstantiationem panis , & vini contra Lutherum ; ac existentiam accidentium sine substantia contra recentiores philosophos continet . In cuius probatione simul pro viribus textus litteram exponemus , & adversarios impugnabimus , sicut illi 2. Esdræ 4. vers. 17. una manu ædificantes , altera tenentes gladium . Quia tamen prima thesis pars jam abunde probata manet antecedentibus Catechismi paragraphis ; ideo ab illa brevius expediemur .*

5 Quare omittimus perspicuas veteris Testimenti figuram , ut oblationem Melchisedech , Sacrificium expiationis , agnum Paschalem , manna Hebraicæ cœlitus datum , & alia ; quæ omnia Christum in Eucharistia re vera futurum significabant ; aliter nihil speciale foret in hoc Sacramento , quo antecelleret illa . Clariora veniant novi Fœderis testimonia , & in primis ipsa met Christi verba , quibus accepto pane , ac vino dixit : *Hoc est corpus meum ; hic est sanguis meus nostræ testamenti . Et alibi : Panis , quem ego dabo caro mea est pro mundi vita . Caro mea vere est cibus , & sanguis meus vere est potus . Qui manducat meam carnem , & bibit meum sanguinem , in me manet , & ego in illo . Ideoque monet Apostolus , ut prius probet se ipsum homo , ne manducans , & bibens indigne , iudicium sibi manducet , & bibat , non judicande corpus Domini . Tam aperta Christi Domini verba ad tropos , & figuram detorquent Sacramentarii , quod haereticis omnibus soleme fuit , ut asserit Augustinus lib. 3. de doct. christ. cap. 10.*

Sed

6 Sed dicant , amabo , haeretici , Calviniani præsertim : quæ verba clariora , expressiora , selectiora adhibere potuit Christus , quam quæ adhibuit dicens : *Hoc est corpus meum , hic est sanguis meus ?* Tunc etenim Sacramentum instituit , tunc novum testamentum condidit , tunc sine parabolis loquebatur , ea utique claritate , quam res tanti ponderis exigebat . Et sane , ubinam tam aperte traditus in sacris litteris Trinitas Personarum in unitate naturæ ? Ubinam legitur tam manifeste duplex Christi natura in unitate Personæ : ubinam alia plura , quæ à Calvinistis non denegantur ? Ut aliquod discrimen adhibeant , & sibi constare videantur haeretici , recurrent miseri ad repugnantiam , seu maximam hujus mysterii difficultatem , dicentes cum Capharnaitis : *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum ?* Quasi vero fidei nostræ mysteria humana ratione possint , aut debeant ponderari ; quasi non eamdem difficultatem habeant mysterium Trinitatis , Incarnationis , & alia ; quasi miracula , quæ Deus olim est operatus , non sufficient ad captivandum intellectum in obsequium ejus , apud quem non est impossibile omne verbum ; quasi rationem dare possint adversarii conversionis serpentis in virgam , aquæ in sanguinem , mulieris in statuum salis , & aliorum quæ scriptura commemorat .

7 At , quid haereticos provocamus ut supernatura explicant ? Descendant ad inferiora , & nobis pandant acutissimi homines , quomodo Sol emitat radios ; quomodo anima uniatur corpori ; quomodo sentiat , intelligat , velit ; quomodo fiat fluxus , & refluxus maris ; quomodo arbor crescat in sylva , lilium in agro , cepe in horto , semen in utero , quod vel Galenum ipsum in admirationem rapuit (a) . Quare nihil mirum huma-

Tom. II.

næ

(a) Vid. Galenus lib. 19. de usu partium cap. 4. & apud Goudin tom. 2. philosoph. part. i. disput. 2. quest. 5. art. 4. §. 1. pag. 170. Similiter Canigamila in embryologia sacra lib. 1. cap. 5. num. 4. & sequent.

ne mentis angustiis non comprehendendi miraculorum à Deo factorum maximum. Concludamus igitur cum Matthæo cap. 19. *Apud homines hoc impossibile est, apud Deum omnia possibilia sunt.* Cum Augustino epist. 37. alias 3. ad Volusianum: *Dandum Deo aliquid posse, quod fateamur nos investigare non posse.* Cum Aquinate opusculo aureo 57. quod dulci modulatione canit Ecclesia in festo corporis Christi: *Quod non cupis, quod non vides, animosa firmat fides præter rerum ordinem.* Cum Catechismo in fine §. 43. adducente illud Angeli Luke 1. vers. 37. *Nen erit impossibile apud Deum omne verbum.* Cum ipso tandem Calvinio lib. 4. Instit. cap. 17. num. 10. scribente: *Quod ergo mens nostra non comprehendit, concipiatur fides.* Quia quidem verba ejus fidei non conformatur, sed parum referunt.

8 Dicent autem Calviniani, nos nedum incomprehensibile credere, verum etiam repugnans. Sed quomodo istud probant? Cum plures ex ipsis id ipsum possibile fateantur, ut Forbesius, Petrus Molinæus, Dallæus, & ali, qui cum Lutheranis convenire non renunt. Quod etiam ex Synodo nationali Charentoniana anno 1631. celebrata evidentissime constat; ibi enim solemni decreto sanciverunt pacem, & fœdus cum Lutheranis, nihilque repugnans in eorum Eucharistico dogmate invenerunt, teste Illustrissimo Bossuetto (a). At quidquid dicant heretici, causa cadant, nosque semper viriliter propugnabimus veram Christi præsentiam in Eucharistia, non solum ut possibilem, sed etiam ut existentem. Quod præter hactenus dicta confirmant alia multa, quæ brevitas temporis adducere prohibet. Si autem ipsi ad id credendum, Iudæorum more, volunt ē Cœlo signum videre, quinvis fortasse si-

(a) Vid. Berti tom. 4. lib. 33. cap. 9. in fine. Cartier tom. 1. tract. 3. de Ecclesia cap. 2. §. 1. concl. 2. num. 87. pag. 31. ali.

signum non dabitur eis, tamen data sunt plurima, quæ videri possunt apud Cl. Berti lib. 33. de Theologicis disciplinis cap. 8. momento 6. aliosque Ecclesiasticos Scriptores à critica non abhorrentes.

9 Secunda pars conclusionis tenet, nullam in Eucharistia remanere substantiam panis, & vini, qua rejiciendi veniunt impanatores dicentes Verbum Divinum uniri pani, & vino, sicut unitum est humanae naturæ; & consubstantiatores asserentes simul cum corpore Christi manere substantiam panis. Quorum errores sic breviter exsiliuntur. Dum Christus accepit panem, non dixit; *in hoc, cum hoc, aut sub hoc pane est corpus meum;* sed *hoc est corpus meum,* & similiter de vino; atqui hæc verba denotant integrum conversionem substantia panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi, ut docent sacra Synodi, Lateranensis, Florentina, & Tridentina in textu adductæ; ac insuper probatur, quia verba Christi efficiebant quod enunciabant. Unde non tuta est quorundam veterum Scholasticorum sententia astimantium futuram veram consecrationis formam, etiamsi panis substantia maneat; & sola Ecclesia auctoritate de fide transubstantiationis constare. Nam transubstantiationem colligi ex verbis Christi Domini, Sacrum Tridentinum Concilium cum totius Ecclesiae sensu sapientissime declaravit sess. 13. cap. 4. & Catechismus in praesenti §. 38.

10 Nec dici valet illa Christi verba vera etiam intelligi posse, licet simul cum ejus carne, & sanguine esset substantia panis, & vini, sicut ostendendo crumenam in qua est aureus, & dolium in quo est vinum, vere dicitur: *En aureum, ecce viuum.* Non, inquam, valet, quia modus iste loquendi solum admittitur quando continens ex natura sua, vel usu determinatur ad continentem illud quod assignatur, ut patet exemplis adductis; secus vero si res alter habeatur. Quare si quis intra panem absconderet aureum, insulse diceret:

hoc est aurum. Cum ergo substantia panis neque ex natura sua, neque ex usu sit apta ad continentum corpus Christi, nam istud est miraculum grande; non potest illa propositio enunciari, manente substantia panis. Ex illis igitur Christi verbis colliguntur panis, & vini substantiam non remanere in Eucharistia, sed converti in corpus & sanguinem Christi; alias Christus non esset ibi, cum nec loci mutatio, neque creatio interveniat, sed sola panis, & vini conversio in corpus, & sanguinem Domini, ut ait Catechismus in textu, & fusius probant Div. Thomas 3. part. quæst. 75. art. 2. Sanct. Bonavent. in 4. dist. 11. part. 1. art. 1. quæst. 1. aliique plures Theologi tum scholastici, tum dogmatici, tum polemici, propugnantes Christum existere in Eucharistia, non impanatione, non consubstantiatione, sed transubstantiatione panis, & vini in ejus corpus, & sanguinem.

Modo probanda est ultima pars asserti superius assignati, solum nempe manere in Eucharistia species panis, & vini, intelligendo per illas accidentia proprie dicta. Contra Cartesium, Gassendum, Callium, aliquos recentiores negantes accidentia distincta penitus à substantia, atque dicentes, ea quæ videntur in Eucharistia nihil esse aliud quam impressiones panis, & vini relictae in aëre circumvolante. Doctissimus Maignanus, ejusque discipulus eruditissimus Sanguensis Ordinis Minimorum alter philosophantur, dicendo species Sacramentales esse meras representationes miraculose factas, quibus Deus obicit sensibus quæ objiciebat panis, & vinum ante consecrationem; sicut dum puer apparel in hostia, juxta explicationem Div. Thomæ 3. part. quæst. 76. art. 8. Nobis autem hæc omnina displicant, maxime primum, quod Cartesiani obtrudunt. Nam juxta Cartesium, in Eucharistia solum manet superficies illa panis, & vini, quæ erat inter singulas particulas ante consecrationem; atqui hoc non suf-

sufficit ad asserendum manere species panis, & vini, ut docent Concilia, præcipue Tridentinum; nam dato unumquodque corpus imprimerè imaginem sui, tanquam sigillum in aëre sibi circumstanti, quod vult Cartesius, tamen aër ille nihil corporis retinet nisi imaginem, quæ non sufficit ut dicatur ibi manere aliquid corporis, si-
cut hominis imago picta nihil ex illo continet.

12 Præterea: species illa aërea, quæ ambiebant panem, & vinum ante consecrationem erant impene-
tratae, ut fatetur Cartesius: ergo conversa substantia panis in corpus Christi, vel remanet locus vacuus, vel illum occupat aliud corpus. Non primum, cum Carte-
sius adeo stet contra vacuum, ut nec divinitus dari posse affirmet. Non secundum; nam illud corpus ne-
quit esse corpus Christi, quod ibi est inextensum, nec
aliud fangi debet absque necessitate, & fundamento. Si
igitur corpus Christi divinitus existit in Eucharistia sine
accidentibus coloris, magnitudinis, aut parvitatis, sed
modo quodam spirituali, ut ait Catechismus hic §. 44.
quidni è contrario possint accidentia panis, & vini exi-
stere sine substantia? Si Deus potuit separare calorem
ab igne in fornace Babylonis, & subsistentiam, seu
personam creatam ab humanitate Christi; qui separa-
re non possit quantitatem, & alia accidentia à substanc-
tia panis, & vini? Hic hærent adversari, & cum lo-
qui nesciunt, tacere non possunt, ut ad aliud dicebat
Hieronymus in cap. 4. Ezechielis. Cordatores tamen
ex eo sibi subsidium petere nituntur, quod mysterium
istud cogitatione nequeat comprehendendi. Nos vero idem
quoque fatemur, sed addimus, nedium non comprehen-
di, sed ne cum systemate quidem Atomistarum com-
poni ullo pacto posse.

13 Probatur nunc contra Maignanistas, & alios:
juxta Tridentinum sess. 13. can. 2. post consecrationem
manet species panis, & vini; sed hac non sunt meras
representationes phantasticæ, & apparentes divinitus
ob-

objectæ sensibus, cum ipsamet sint quæ erant ante consecrationem. Sic igitur antea erant vera, ut nemo ambigit, tales profecto manent etiam postea, uti evincitur quoque testimonio sensuum, quod in omnibus magni faciunt Maignanistæ, & alii. Respondebunt fortasse, sensibus hic non credi, quia falluntur proponendo intellectui substantiam panis, & vini in Eucharistia, quod verum non est. Sed contra: sensus non curant de substantiis rerum, hoc enim proprium est intellectus, qui licet sensuum ministerio uti soleat, non solis ipsorum perceptionibus nititur, dum fides, aut ratio adest ad judicandum oppositum. Sic nec baculum in aqua curvum, nec stellas in Cœlo paryas, nec panem in Eucharistia Sacramento agnoscit, quamvis talia ab oculis proponentur. Quin recurrendum sit ad credenda nova, & inaudita miracula, exemplo pueri divinitus apparentis in hostia. Nam apparitio ista est prodigium magnum, admodum rarum ad manifestandam veram Christi præsentiam in Eucharistia; apparitio vero specierum nec tanquam prodigiosa habetur, nec insolita est, sed frequens, & naturalis, nec deserivret nisi ad falsum, ad indicandum scilicet panem, & vinum manere in Eucharistia, vel hoc Sacramentum non esse permanens, cum transiret transacta actione sensum illas species attingentium: sive hostia in pyxide, aut in sacrario clausa non foret adoranda. Esset denique, ut alia plura omittam, novas rerum corporearum creationes in dies fieri, dum ex speciebus illis vermes efficiuntur.

14 Impugnantur denique recentiores Philosophi alia ratione: si species ille non essent accidentia absoluta, maxime quia non dantur hujusmodi accidentia; atqui hoc opponitur decreto sacrae Congregationis Indicis, quæ die 4. Martii anno 1709. damnavit sistema gratæ philosophico Theologicum, in quo omnis vera gratia tum actualis, tum habitualis explicatur, quoad sui physicam en-

entitatem, absque recursu ad illas formas accidentiales Aristotelicas; ut referunt Cl. Michael à Sancto Josepho tom. 3. *Bibliographiæ criticae* verbo, Joannes Baptista Berni. pag. 9. & doctissimus Amort tom. 2. *Theologiæ eclecticae* disputatio de accidentibus Eucharisticis pag. 90. post objectionem quartam. Scio nobiliores Theologos cum Illustrissimo Cano lib. 7. de locis cap. 2. prope finem, fateri non esse fide certum gratiam esse accidens in sensu Aristotelico (a). Sed nunquid dannari nequeunt nisi quæ sunt contra fidem? Nos minime dicimus recentiores philosophos esse hereticos ex quo negent accidentia peripatetica, quidquid dicat Theophilus Raynaudus (b); falsam tamen putamus eorum opinionem, quia vix, ac ne vix quidem cum illa explicari valent plurima Theologicae questiones. Quare ad Theologiam parum, aut nihil conducti recentior philosophi, ut ingenue fatetur doctus ejus professor, celebrisque Mediceus Martinus Martinez in *historia philosophiæ sceptica*; plurimum vero Aristotelica, ut ait auctor artis cogitandi, seu famosus Arnaldus dissent. 2. atque Leibnitius (c). Quod amplius confirmavit doctissimus Joannis Naxera Ordinis Minimorum, qui cum Aristotelicorum castra descrivisset, factusque ipsorum hostis accirrimus anno 20. hujus saeculi, Magnismum redivivum vulgasset; re poste perpensa melius, publicat palinodiam sponte cecinit anno 1737. editam. At ne in his diutius immoremur, recentiores tandem philosophos nobis oppositos amice rogamus, quemadmodum Div. Basilius homil. 3. in hexameron num. 3. Græcorum sapientes rogabat, ut ne prius nos irrideant, quam inter se convenerint.

15 Contra hucusque dicta plurima objici possunt apud

(a) Vid. Perrimezzi part. 6. dissert. 319. & Amort. tom. 2. disput. 3. quest. 7. ad argumenta pag. 96. (b) Vid. Theophilus Raynaudus tom. 6. in exuvialis panis, & vini sect. 2. punct. 7. pag. 454. (c) Vid. Ferrari tom. 1. philosoph. pag. 34. & Roselli tom. 2. pag. 141. & tom. 4. pag. 184. In nota eruditissima.

apud auctores videnda. Tria nunc occurrentia, fortasse non obvia, placet opponere, ut eorum solutione nostra magis firmentur asserta. Sic igitur impugnatur primum à nobis traditum: Christus nec est, nec esse potest ubique, ut adversus Ubiquitarios, seu Ubiquitas asserimus: ergo neque in Eucharistia. Si enim in ea per consecrationem existet Christi corpus, sine ipsa posset divinitus ubique existere. Nam teste Div. Thomæ 1. part. quest. 105. art. 2. *Errorum est dicere Deum non posse facere per seipsum omnes determinatos effectus, qui sunt per quacumque causam creatae.* Ergo sine consecratione ponit, ac etiam in omnibus aliis locis. Quod si Deus facere potest, cur non credimus id fecisse, & communicasse corpori Filiū suū attributum immensitatē, ut impleret omnia, juxta phrasim Apostoli? Respondetur, ex quo Christi corpus vere sit in Eucharistia, ut fides docet, minime sequi posse ubique existere, nec circumscriptive, ut schola loquitur, quia repugnat enti creato, (a) nec Sacramentaliter, quoniam adversariorum ordinatione divine, dedecet Christum esse quocumque, & homines in omnibus falli. Imo in hac hypothesi non essent homines ab ipso Christo distincti, sicut panis post consecrationem, quod quam absurdum sit, quis non videt?

16. Arguitur contra secundam partem. Si corpus Christi esset in Eucharistia per transubstantiationem, maxime quia ipse sumendo panem, & vinum dixit: *Hoc est corpus meum,* &c.; sed hoc non probat, quia etiam in cruce dixit matri sue, loquendo de Joanne: *Ecce filius tuus,* & tamen Joannes in Christum non est conversus. Respondetur futilissimam esse hanc paritatem, & nec centum jugis boum, (ut Cajetani verbi

(a) Vid. Salmanticenses Scholastici tom. II. tract. 23. disput. 6. dub. 8. §. 1. pag. 759. & sequentibus.

bis utar) posse hoc applicari. Ex circunstantiis enim, & modo loquendi Christi clarissime patet discrimen: quoniam verba è cruce Virgini dicta nihil aliud significant, juxta communem loquendi morem, quam respice hunc discipulum meum dilectum, tanquam filium tuum, adopta illum, & esto ei loco matris. Similiter dixit Joanni: *Ecce mater tua,* quasi diceret: accipe illam ut matrem tuam. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua, Joannis 19. vers. 27; quin fuerit conversione personæ Joannis in Christum, ut perperam cogitavit Bonetus Belga, vel Franciscus Mayronus etiam Belga. Quem errorem refutarunt Dominicus de Dominicis Dominicanus, ni fallor (a), ac Nicolaus Eymericus (b). Et quidem si vera foret stultissima sententia Horatii Plata dicentis mulieres carere anima rationali (c), facilius diceretur Beatam Virginem conversam esse in matrem filiorum Zebedei; tunc enim anima rationalis non facesseret. Sed de hoc absurdo nimis.

17. Arguitur ultimo contra tertiam partem conclusionis. Implicat substantiam panis, & vini converti in corpus, & sanguinem Christi, manentibus accidentibus Aristotelicis: ergo species illæ, que in Eucharistia percipiuntur, non sunt nisi apparitiones à Deo immissæ sensibus, aut alia nobis ignota. Probatur antecedens: implicat Christum in nuptiis Galilææ convertisse aquam in vinum, manentibus omnibus accidentibus aqua; si enim hoc fieri posset, nulla quoque esset repugnatio ignem converti in aquam, manentibus qualitatibus ignis, & similiter de aliis; atqui hæc ab-

Tom. II.

Y sur-

(a) Vid. Michael à Sancto Josepho in *Bibliograph. critica* tom. 2. pag. 200. col. 2. verbo *Dominicus de Dominicis*. Hic tamen videatur aliud à Dominicano, cuius meminit Eminentissimus Lambertini lib. 2. de *Beatiificat.* cap. 30. num. 9. (b) Vid. Jacobus Echard. tom. I. *Scriptorum Ord. Præd.* in vita Nicolai Eymerici num. 25. ejus operum pag. 712. (c) Vid. tom. I. *Prælect.* 26. num. 12. in fine.

surda sunt maxima, quæ in recentiorum systemate devitantur. Respondet hoc argumentum nimis probare, cum probet etiam corpus Christi non posse existere sacramentaliter, quia extensio localis, color, & alia hujusmodi non minus requiri videntur ad corpus humanum, quam qualitates aquæ ad aquam. In forma igitur distinguimus ultimum: implicat aquam converti in vinum manentibus, &c. conversione integra in vinum naturaliter exiturum, & sensibus percipiendum, ut accidit in nuptiis Galilææ ad ostensionem miraculi, & conviviarum commodum, conceditur; aliter, ut evenit in Eucharistia, negatur; & clarius explicatur advertendo conversionem unius in aliud aliquando esse totalem, ut ita dicam, ac perceptibilem, sicut conversio terra in corpus Ada, uxoris Lot in statuam salis, &c.; et substantialiæ tantum, manentibus speciebus substantiæ precedentis, ut fides locum habeat; siquæ fit in Eucharistia. Hæc pro secunda orationis parte.

18 Tertiam igitur claudimus hac propositione: *Transubstantiatio est actio proprie dicta, & mutatio dexteræ excelsi, per quam corpus Christi vere producitur, non quidem absolute, & simpliciter, sed speciali modo, nimur ex substantia panis in ipsum Christi corpus conversa.* Ad cujus probationem videri possunt interpres Divi Thomæ 3. part. quæst. 75. art. 4. & Magistri in 4. dist. 11. Gonetus, Contensonus, Salmanticenses Scholastici, aliquique complures. Audiatur nunc Damascenus lib. 4. de fide cap. 14. sic elegansissime loquens: „Si dixit Deus: fiat lux, & facta est lux, fiat firmamentum, & factum est; si verbo Domini Coeli firmati sunt, & spiritu oris ejus omnis virtus eorum; si Cœlum, & terra, aqua item, & ignis, & aëris, & omnis eorum ornatus Domini, verbo completum, & absolutum est, atque etiam hoc nobilissimum animal, quod homo nuncupatur;

„si

„si ipsem Deus Verbum, posteaquam ita voluntas ipsius tulit, homo factus est, atque ex puris, & immaculatis Sancte, & semper Virginis sanguinibus carnem sibi ipsi sine semine condidit; quid tandem afferri potest, quin ex pane corpus suum, ex vino, & aqua sanguinem suum efficere queat? “ Hactenus ille. Similiter Divus Ambrosius, aliique videndi in Breviario per Octavam Corporis Christi.

PRÆLECTIO XIII.

De triplici modo sumendi Eucharistiam,

ad expositionem cap. 4. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini,
à §. 55. ad 58.

Felices quidem primi Parentes dum in Paradiso vesci poterant fructu arboris vite! Felices etiam filii Israël dum in deserto manna è Cœlo delapsa divinitus alebantur! Sed multo feliores sumus fideles, dum pretiosissimum Christi corpus, & sanguinem sumimus in Eucharistie Sacramento. Verum, quia ex modo manducandi cœlestem hanc dapem dependet vita, vel interitus animæ; quoniā, teste Angelico Præceptore, imo ipsa Ecclesia teste, *mors est malis, vita bonis*: ideo de illo tractabimus in præsenti, ad expositionem capitulis 4. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini, à §. scilicet 55. usque ad 58. Ne autem aliquis error irepat, auxilium suppliciter imploremus Sanctissimæ Trinitatis, Patris nimirum, &c.